

L'exposició *Elogi del malentès*

CARLES URGELLÈS

A la vora de l'exposició a La Sala, Centre d'Art Contemporani de VNG, de varies artistes, produïda per l'Oficina de Difusió Artística dins el Programa d'Arts Visuals de la Diputació de Barcelona. Comissariada per Joana Hurtado.

Art contemporani: procés, experimentació, i qüestions obertes a debat

La represa de la itinerància i l'activitat artística ha dut finalment l'exposició "Elogi del malentès" a La Sala, a Vilanova i la Geltrú. Joana Hurtado reuneix deliberadament a 14 artistes contemporànies, i dones. Art feminista sobre temes contemporanis? Art contemporani sota mirades feministes? Tant fa, art d'ara i aquí per a tothom.

Mereix anar-hi i deixar-se envair per la sorpresa i perplexitat: evidentment els diferents discursos recorren a diferents estratègies i dispositius que ens volen mostrar i posar en qüestió diversos paràmetres socials, polítics, ideològics, sovint socialment acceptats majoritàriament com a l'ordre donat de les coses; a través de les propostes de processos o idees, i de vegades també amb la seva documentació i registre com a resultats en sí, ens confronten des de la incomoditat i la participació a moure el pensament, front a una part de públic que reben l'Art contemporani com una sèrie "d'ocurrències" sense substrat o contingut: tot i poder encabir-se això com una via acceptable, aquí no és el cas, com tampoc per a qui esperi una pintura de tela i cavallet, i que per 'modernitat' encara no hagin superat l'abstracció. Aquí es tracten problemes reals, casos quotidians, que d'això tracta l'Art: de la vida.

L'equívoc i el malentès com a oportunitat.

Prenem algunes de les idees recollides en el petit catàleg de Joana Hurtado que acompanya l'exposició.

Si bé el malentès genera un desconcert o un conflicte, ahora és l'evidència d'un xoc d'interpretacions que pot prendre's com un toc d'atenció a fer una aturada on entrin el debat i el diàleg per la posada de punts en comú; és indistint que aquest llenguatge sigui el de la paraula (al que sovint atribuïm un alt grau d'eficàcia) com el de les imatges: "No sabem com són les coses, només sabem com les percebem i com les interpretem"

(Joana Hurtado: *Catàleg Elogi del malentès*, p. 6); i de vegades els punts de vista contenen o ometen parts d'informació o sentit que no coincideixen amb els d'altres interlocutors, qui posarien més pes o valor en altres parts o percepcions del relat. O de la dificultat d'expressar amb el llenguatge aquelles idees inefables que volem transmetre i atenyen al món dels sentiments, pensaments o emocions. O les vegades que ens embarbussem entre allò que tenim en ment i volem dir, i ens adonem que no ho estem transmetem bé i ens surt 'altra cosa' de paraula o imatge... "El conflicte que destapa el malentès és alhora un avantatge, una oportunitat per descobrir un punt de vista alternatiu [...] La sorpresa inicial dona pas a la possibilitat, a la imaginació". (J. Hurtado, p. 7).

El pes de la Il·lustració i la raó amb què hem volgut construir i explicar-nos el món, amb afany de classificació i voluntat de catalogar-lo, ens ha dut a divisions fonamentades en dicotomies, encara més assentades sota el prisma capitalista i patriarcal dels temps del neoliberalisme que ens ha tocat viure i venim arrossegant d'antic a Occident (veritat-mentida, fantasia-realitat, natura-cultura, homes-dones).

Per al filòsof Jacques Rancière, el desacord és l'origen de la política, quan trobem que en una mateixa comunitat no veiem i entenem el món d'una mateixa manera. La filòsofa i politòloga Chantal Mouffe va encara més lluny i assegura que el conflicte és inherent a la democràcia, i el consens, una il·lusió. Reconèixer la pluralitat de les nostres societats passa per acceptar la diferència (Hurtado, p. 7).

I quan com freqüentment passa, els conflictes socials de tota mena no troben respostes polítiques, l'Art pot ser un lloc propici pel debat i la reflexió, o si més no, per posar en evidència aquestes contradiccions com a primer pas. Les obres són un pretext per plantejaments de major abast. Aquests malentesos poden prendre forma de "pedres" a partir dels errors del Quixot:

Per això l'exposició comença deixant un espai per al dissens i reflexió de cada obra (Mariona Moncunill) i convidant al visitant a fer la seva pròpia lectura. [...] ens caldrà anar ajustant la nostra mirada a cada malentès, sigui en forma d'error (Anna Dot), de metàfora (Mar Arza), il·lusió semiòtica (Andrea Gòmez), il·lusió òptica (Alexandra Leykauf, [...] destapen els

malentesos que hi ha darrera d'allò que ens uneix, siguin somnis, amor, sexe o amistat (Pilvi Takala, Núria Güell, Mireia Sallarès, Lúa Coderch). [...] la trobada imprevista amb els altres, entre les coses (Cabello/Carceller). El descobriment de la diversitat (Batia Suter) [...] la nostra incapacitat de dir (Dora Garcia) o de fixar res (Lúa Coderch), tot el que ens queda és experimentar-ho i compartir-ho (Kajsa Dahlberg)". (Hurtado, p. 9)

Com diu la comissària, si la visita ens aporta aquesta reflexió i debat, que no cerca un resultat necessàriament immediat, sinó obrir l'escletxa del dubte com un petit canvi cap a un gest simple, o ens crea un desplaçament dels marcs de referència que ho trastoca tot, podem veure i aproximar-nos de manera diferent a unes realitats on nous vincles són possibles com actitud vital i política.

Breu ressenya de quatre obres destacades

Tota tria és subjectiva, i només per això i ser posada en qüestió, l'exposició mereix la visita en viu, i que cadascú faci la seva tria personal o n'obtingui la impressió de conjunt. Igualment podreu ampliar les informacions als links de documentació finals. Com hem dit, tot i predominar la tria i mirada feminista, la proposta és general.

Mar Arza

Ja fa anys que treballa a partir de la paraula impresa manipulant i intervenint textos com a material de base i les limitacions del llenguatge: textos que retalla, tatxa, reorganitza, tergiversa, transforma en minúsculs rastres de signes il·legibles com a vestigis d'un significat enigmàtic ocult que un cop van posseir...

Una de les obres és "Literalment", on emmarca una pàgina amb restes de signes tipogràfics de paraules desaparegudes, deixant sols una frase: "Aquestes paraules no poden ser preses literalment". I una altra de les obres exposades en vitrina és la correspondència de fins a 8 requeriments d'Hisenda en que se li demanava explicació sobre en què consistia la seva activitat de manera més precisa, per calcular quin tipus d'IVA és el que li correspon aplicar, a la que els reenvia la carta trinxada per la trituradora, en virutes de palla de paper i que sovint és el material que ha fet servir a moltes obres. Una trajectòria sensible, compromesa i coherent.

Pilvi Takala

A la seva performance evidencia les dicotomies entre la il·lusió i la realitat, i de com s'apropien i ens deixem monopolitzar els somnis sota interessos d'empreses i marques, en pretendre entrar a Disneyland Paris senzillament abillada de Blancaneus: mentre els infants i familiars de la cua li demanen fotos i autògrafs, els vigilants de seguretat li prohibeixen el pas pel temor a que no segueixi els rols de comportament que per contracte compleix la qui fa el paper dins del parc. Què passaria si un cop dins 'trenca' l'estereotip, quedant fora de control? Si li dona per fumar o beure alcohol, o persegueix i molesta els infants, o intenta seduir els pares o a la Ventafocs? Quina és la Blancaneus

“real” i quina la falsa? I quantes situacions similars i de major transcendència hem acceptat perquè ens les han presentat com ja fetes, que ‘són/ funcionen’ així?

Núria Güell

Amb les seves accions explora les condicions polítiques i de legalitat al límit, que ens condicionen per convenció de manera artificial les nostres relacions i moviments. Forta implicació de compromís personal en vàries d'elles, aquí se'ns presenta la que va dur a terme durant els anys que va residir a Cuba: va convocar un concurs a la millor carta d'amor per casar-s'hi amb l'autor, i així poder atorgar-li la nacionalitat espanyola un cop passats els anys de requisit per donar efecte legal a la tramitació, i un cop adquirida, convenint el divorci. El jurat que en faria la tria seria un grup de dones prostitutes. Tot un trastocament al matrimoni com a institució, l'amor romàntic i interessat, la legalitat d'uns papers que volen demostrar una condició que dona drets, la mala reputació de l'ofici del sexe però que no exclou que les dones també sentin, aspirin trobar-lo, però sigui el seu mitjà de supervivència i puguin esdevenir jutges en dirimir la carta triada. Se'ns mostren les diverses cartes del concurs, i algunes fotografies del casament i els papers de l'acta del matrimoni.

En altres obres ha treballat amb dones empresonades, o ha explorat els sistemes de ‘seguretat’ i videovigilància amb guàrdies, evidenciant el seu masclisme i buscant les fissures que burlessin aquesta pretesa protecció. Actualment té una retrospectiva en curs a la Nau Bòstik a Barcelona.

Mireia Sallarès

Ja coneguda per la també itinerant exposició de la Fundació Palau “Jo em rebel·lo, nosaltres existim”, i també molt compromesa en les seves accions per mostrar que l’Art NO ÉS COM la vida, sinó que ÉS la vida, ens presenta aquí un extracte de la seva indagació “Las muertes chiquitas”, expressió usada a Mèxic per designar l’orgasme femení (que també ho és en francès, la “*petite mort*”).

Aquí fa parlar obertament del tema entrevistant una sèrie de dones de diversa edat i condició en un context d’una societat masclista, repressora i violenta, que recull en un vídeo (aquí un extracte de 20’, l’original de 5h) i un llibre, i com viuen la seva sexualitat sota la construcció dominant d’un imaginari patriarcal que les condemna les dones a la submissió, les reprimeix, les força o indueix a la prostitució, o les fa víctimes del feminicidi o l’exili.

Apèndix de documentació: Textos suggerits de suport a l'exposició i webs d'artistes.

A la taula de sala apareixen els següents títols que complementen l'exposició i compartim, per si algú està disposat a aprofundir més:

1. AAVV: *Manifiesto errorista*, Buenos Aires, Etcétera, 2005.
2. BACHMANN, Ingeborg: *Poesía completa*, València, Alfons el Magnànim, 1995.
3. BECKETT, Samuel: *El innombrable*. Madrid, Alianza, 2012.
4. BLANCHARD, Daniel: *Crisis de palabras*. Madrid, Acuarela, 2007.
5. BRAIDOTTI, Rosi: *Por una política afirmativa*, Gedisa, 2018.
6. DIEGO, Estrella del: *A propósito del malentendido* [en línia].
7. LE GUIN, Ursula K: *Contar es escuchar*. Madrid, Círculo de Tiza, 2018.
8. HARAWAY, Donna J: *Seguir con el problema*. Bilbao: Consonni, 2019.
9. LONZI, Carla: *Escupamos sobre Hegel*, Barcelona, Anagrama, 1981.
10. MAILLARD, Chantal: *Matar a Platón*. Barcelona, Tusquets, 2004.
11. MORALES, Cristina: *Lectura fácil*, Barcelona, Anagrama, 2018.
12. MOUFFE, Chantal: *L'illusion du consensus*, Albin Michel, 2016.
13. MOUFFE, Chantal: *Política agonística y prácticas artísticas*. Dins: *Agonística*, FCE, 2014.
14. PAZ, Octavio: *La llama doble. Amor y erotismo*. Barcelona, Seix Barral, 1993.
15. PLATH, Sylvia: *El coratge de callar*. Dins: *PLATH, Sylvia. Arbres d'hivern*. Barcelona, Edicions del Mall, 1985.

16. RANCIÈRE, Jacques: *El desacuerdo. Política y filosofía*. Buenos Aires, Nueva Visión, 1996 [La Mésentente. Galilée, 1995].
17. RORTY, Richard: *Contingencia, ironia y solidaridad*, Barcelona, 1991.
18. SALLARÈS, Mireia: *Las muertes chiquitas*, Barcelona, Blume, 2009.
19. VIDAL, Blanca Llum: *Aquest amor que no és u*. Barcelona: Ultramarinos, 2018.
20. WOLF, Virginia: *Una cambra pròpia*. Barcelona, La Temerària, 2014.

Fonts

Web de l'exposició: <https://www.diba.cat/es/web/oda/elogidelmalentes>

Catàleg de l'exposició (en paper): *Elogi del malentès*. Itinerant 2019-2022. Diputació de Barcelona. Àrea de Cultura. Oficina de difusió artística. ISBN: 9788498039016.

Catàleg de l'exposició (en línia):

https://www.diba.cat/documents/336453/260387372/EDM_DossierCat%C3%A0leg2021.pdf/a33d1561-3c9e-5d84-2394-c8b65e99070c?t=1614775286758

Crèdits fotogràfics: pel Catàleg: Cordegat; amb altres, d'elaboració pròpia.

Enllaços a webs de les artistes participants:

<http://www.mararza.com/>

<https://pilvitakala.com/>

<https://www.nuriaguell.com/>

<http://mireiasallares.com/>

<https://www.annadot.net/>

<http://www.cabellocarceller.info/cast/>

<https://www.luacoderch.com/>

<https://www.doragarcia.net/>

<http://kajsadahlberg.com/>

<https://www.alexandraleykauf.com/>

<https://www.batiasuter.org/>

<https://www.marionamoncunill.com/>

<https://andreamomez.info/>

